

gods på Tomma i Dønnes herred. Bygselmennene betaler en årlig leie (avgift) til godset, og selv om denne avgift oftest er lav og byggselsforholdet i øyeblikket kan se ut som økonomisk fordelaktig for bygselmennene, er det driftsmessig sett en uheldig ordning.

I det hele kan man si at ordningen av eiendomsforholdene er av den aller største betydning for framgang innen jordbruket og for en rasjonell utnyttelse så vel av myrene som den øvrige utmark i kystherredene på Helgeland.

NATURLIG HAMNEGANG TIL KULTURBEITE.

Av Aksel Bakken.

SIDEN jeg for mange år siden i «Skogeieren» (Nygaards tid) anbefalte juletreplanting i kraftledningsgatene (et forslag som tilintetgjordes ved at disse gater skulle brukes til hamnegang), har mange hundre for ikke å si tusener mål fin-fin nåleskog blitt ryddet for å gi terreng til kulturbeite. At den største delen (aller største!) av slikt rydningsland har gitt og gir god avkastning er sikkert, men like sikkert er det at vi har eksempler på det motsatte. Tiden har imidlertid vist at gode kulturbeiter kan gi forbausende stor avkastning. I hamnefattige strøk er en fornuftig utvidelse beføyet.

Som typiske eksempler på hamnegangsfattige strøk hører bl. a. de nåleskogrike bygder i midtre Glommendalen, Odalen, Solør, Elverum, Vinger og Eidskogen. Særlig den såkalte «hemskog» i disse bygder er temmelig «svart».

Men også her finnes noen «lystriper», idet den hamn som er, forekommer nokså sammenhengende langs vassdragene og rundt, til dels også utpå myrene. Det er disse strandbredder, tømmeropp-lagsplasser, elve-, bekke- og myrkanter sammen med de beste store og små tilstøtende grasmyrer jeg på det innstendigste vil anbefale kultivert.

Inntil for 40—50 år siden ble flere av de beste sjø- og tjernmyrene i ovennevnte trakter brukt som slåtteland. Etter endt tømmerfløtning skulle dammene åpnes så slåttemyrene ble tørrlagte, og starrgraset vokste fort til nyttbar høyde.

Gammelt tørket starrgras er et meget dårlig fôr, men den som har iaktatt med hvilket begjær kua tar nyspiret starrgras på myra og lagt merke til hvor vel den befinner sig i de dager eller få uker inntil starrgraset blir for gammelt, må slutte seg til at nygrodd starrgras er fullt brukelig hamn.

Imidlertid tror jeg som før sagt at det var et spørsmål vel verd å undersøke om det ikke lot seg gjøre å få også andre grasarter til å gro på mange av disse fin-fine jordmyrer. Kanskje noen grøf-

ter, litt lettoppløselig kunstgjødsel og en passe frøblanding kunne vise seg meget lønnende. Spørsmålet om framgangsmåten for en lettvinnt og billig, men god kultivering av disse små og store myrer er det som foranlediger nærværende artikkel.

Sjø- og elvestrendene med de til dels store tømmeropplagsplasser og andre mer tilfeldige åpninger av fastmarksjord er kanskje likevel den verdifulleste del av det jeg vil kalle «naturlig kulturbeite». At såvel forstmann som agronom stiller seg både interesserte og velvillige til saken, anser jeg for en selvfølge. Utvidelse og forbedring av hamnegangene er en verdifull provins til landet lagt.

Disse strimler er ikke noe å arbeide med, vil kanskje flere si. Vær ikke for rask til å dømme. Bare i Nordre Odalen finnes såvidt jeg husker minst 8 betydelige bielver av en lengde (i utmarka) fra kanskje 10—20 km + store sjøer hist og her, og med vidtrekkende forgreninger øverst i nedslagsdistriktet. Settes elvens gjennomsnittslengde til 10 km og den 2-sidige eller dobbelte strandbredd til 15 m, så får vi bare i denne ene bygd en beitestrekning på 1200 mål. Man vil innvende at den lengst vekk liggende hamn ikke vil komme til nytte. Jo da, selv hamn som ligger over 50 km vekk utnyttes av bygdens hester, ungdyr og småfe, mens beitet fra 5 km og nærmere bør forbeholdes «heimkua», dvs. kuer som overnatter hjemme.

Nevnte sjø- og elvestrender etc. har i århundrer årlig års vært hardt beitet. At de derfor forlengst er sørgelig utpinte er en selvfølge. Her mener jeg at man med forholdsvis små midler og helt uten skade til noen kant har meget å vinne, om ikke nettopp ved å få to strå til å vokse der det før vokste et, så ved å få de forhåndenværende strå til å vokse mangedobbelt fort. Framgangsmåten ved tiltaket skal ikke her drøftes. Den overlates fullt og helt til den interesserte tiltaksmann.

Rasering av nåleskog for berettigede kulturbeiter bør ingen ha noe imot. Men skogvenners krav om at forhåndenværende hamnegang kultiveres forsvarlig og utnyttes helt rasjonelt bør også etterkommes.

Blant annet i de foran nevnte skogbygder (særlig hjemskogen) behøver ingen i alminnelighet å være redd hamnefeet (storfe). Inne i den egentlige «skog» finnes som regel ikke et grønt grasstrå. De få ganger dyrene streifer derigjennom er når de om høsten går på «sopp tur». I unntagelsestilfelle hvor hamnefeet kan gjøre, eller rettere gjør skade, bør man ordne saken ved å gjete. En gjetergutt eller -jente som uten skade for andre næringsgrener daglig kan mette en samling storfe på 20—30 dyr i sommermånedene, er med de kjøtt- og melkepriser vi nå har verden skikkelig dagløn.

En stor del av nye og gamle småbruk har mangelfullt beite. Inntet inngrep i skogterreng før all naturlig hamn er kultivert og utnyttet helt rasjonelt.